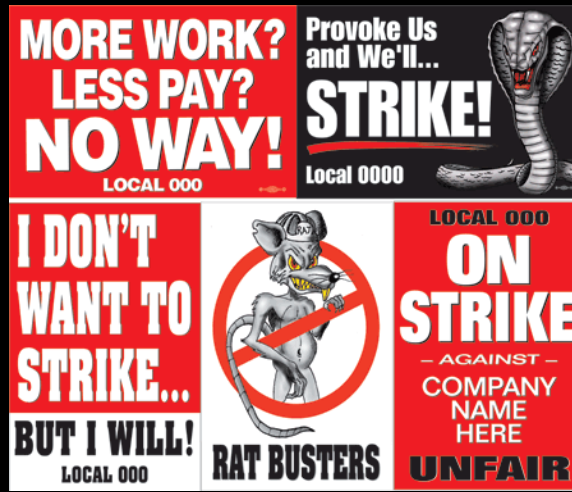
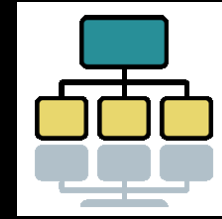

Odbory na trhu práce

Struktura přednášky

- role a cíle odborů na trhu práce
- kolektivní vyjednávání, tripartitní vztahy
- strategie odborů při zvyšování mezd (působení ve smyslu snížení nabídky práce, působení na zvyšování poptávky po práci, úsilí o zvyšování standardních mzdových sazeb, boj proti monopsonní síle zaměstnavatelů)
- bilaterální monopol

AFL Stříbro – „Pohřeb firmy“ 3.8.2009

Intos Žebrák

Firma přesouvá výrobu do Rakouska
a ruší všech 180 míst v ČR

Kopp Kaplice

Německý vlastník rozhodl o uzavření firmy se 170 zaměstnanci.

Monopol na trhu práce

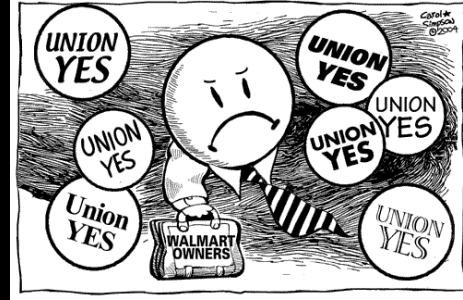
- Nositelem monopolní síly na trhu práce na straně nabídky jsou ODBOROVÉ SVAZY.
- Nejdůležitější nástroj odborů ve firmě je KOLEKTIVNÍ VYJEDNÁVÁNÍ.
- Kolektivní vyjednávání je jakékoli jednání mezi odbory a vedením firmy o mzdách, o zaměstnaneckých výhodách, o najímání a propouštění, o bezpečnosti práce a ostatních pracovních podmínkách.

Důvody existence odborů

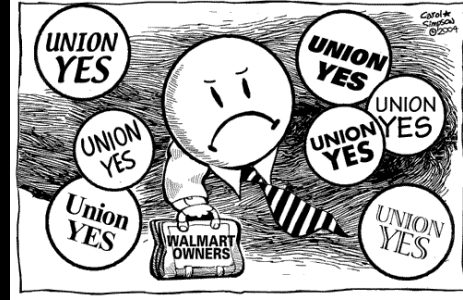
- Jednotlivý pracovník může stěží uspět se svým požadavkem u vedení firmy (asymetrie postavení zaměstnance vůči zaměstnavateli)
- Vedení firmy se může poměrně jednoduše vypořádat s „potížistou“
- Otázkou je také, jestli by se jednotlivci vyplatilo riskovat svoje pracovní místo, protože kdyby něco přeci jen vyjednal, měli by z toho užitek i ostatní zaměstnanci

Důvody existence odborů

- Navíc jednotlivci mezi sebou svá jednání nekoordinují, neumějí se i domluvit
- Odbory vznikají jako reakce na vysoké transakční náklady mzdových vyjednávání ve firmě (nahrazují velký počet individuálních vyjednávání o mzdě tzv. kolektivním vyjednáváním)
- Čím větší firma, tím větší pravděpodobnost existence odborové organizace
- Velmi často překračují hranice svých firem a vytváří profesní odbory napříč firmami (horníci, lékaři, učitelé apod.)
- problém je ale v tom, co chtějí maximalizovat - mzdu, ekonomickou rentu či zaměstnanost?

Historie existence odborů v ČR

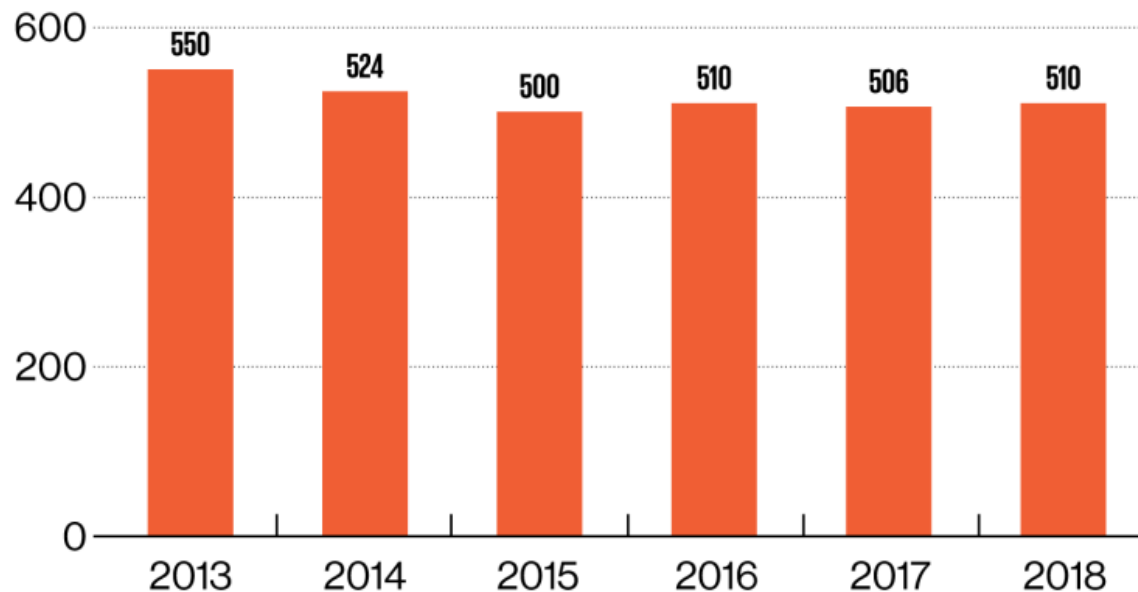
- Historie existence odborů je protkána stávkami, konflikty a třídními boji
- 1870 - rakouský parlament schválil zákon o koaliční svobodě a následná transformace dělnických spolků do odborových organizací
- Samostatné Československo – aktivní úloha, tzv. gentský systém (přenášel na odborové organizace zodpovědnost za vyplácení podpor v nezaměstnanosti).
- II.světová válka –zapojení do protiněmeckého odboje
- ROH – revoluční odborové hnutí (velká moc, které využila KSČ)
- Rok 1989 – sametová revoluce, aktivní úloha odborů při nenásilné změně režimu (generální stávka)
- V České republice je právo sdružovat se a odborově se organizovat zakotveno v článku 27 Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky

Vývoj členské základny odborových organizací v ČR

	1990	1993	1995	2001	2002
pracující (v tis.)	4 850	4 349	4 320	3 989	3 993
z toho členové odborů (v tis.)	3 820	2 680	2 000	1 075	1 000
z toho členové odborů (v %)	79	62	46	27	25

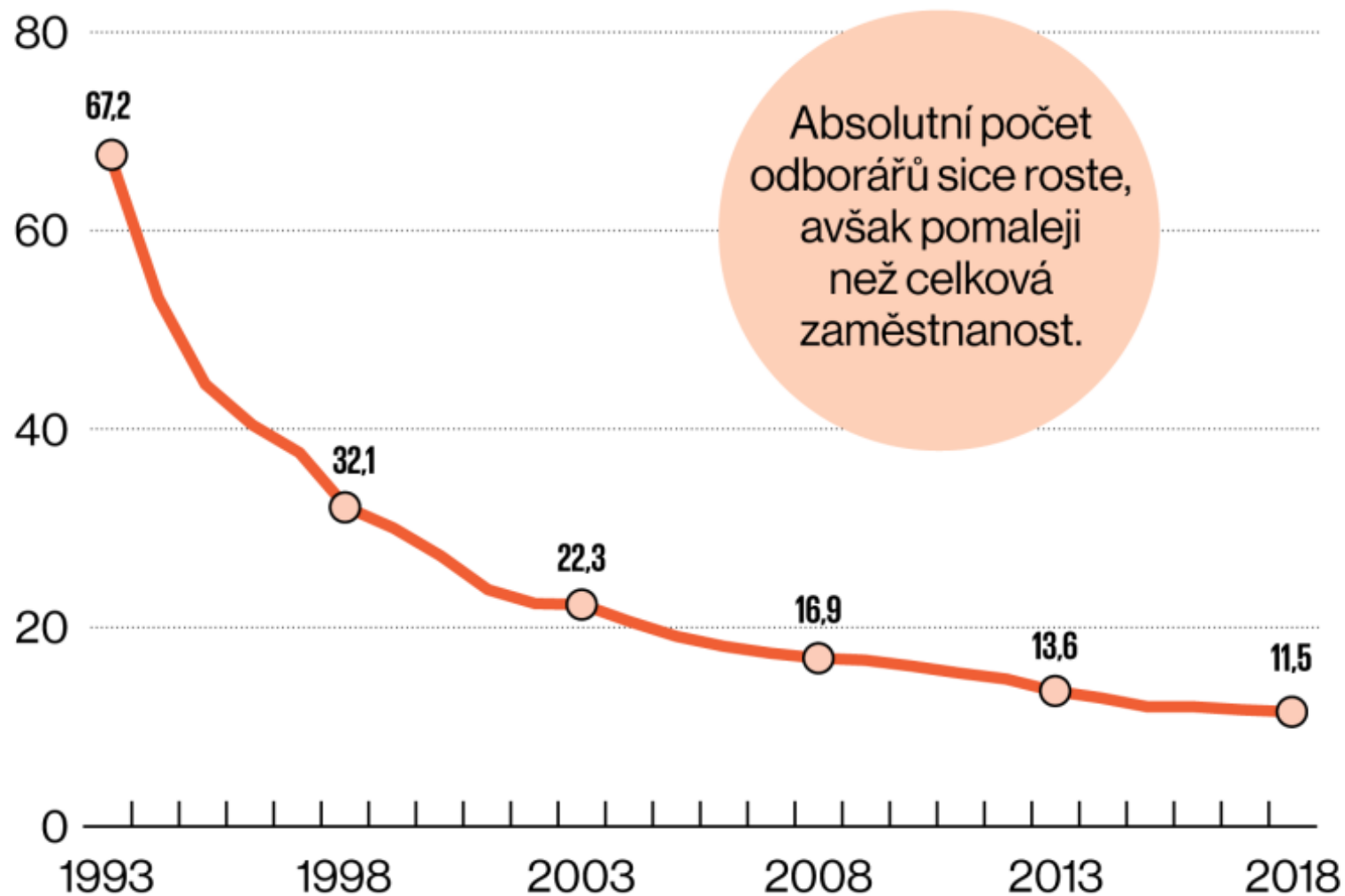
Vývoj členské základny odborových organizací v ČR dle týdeníku Ekonom

Celkový počet odborářů v Česku (v tis.)

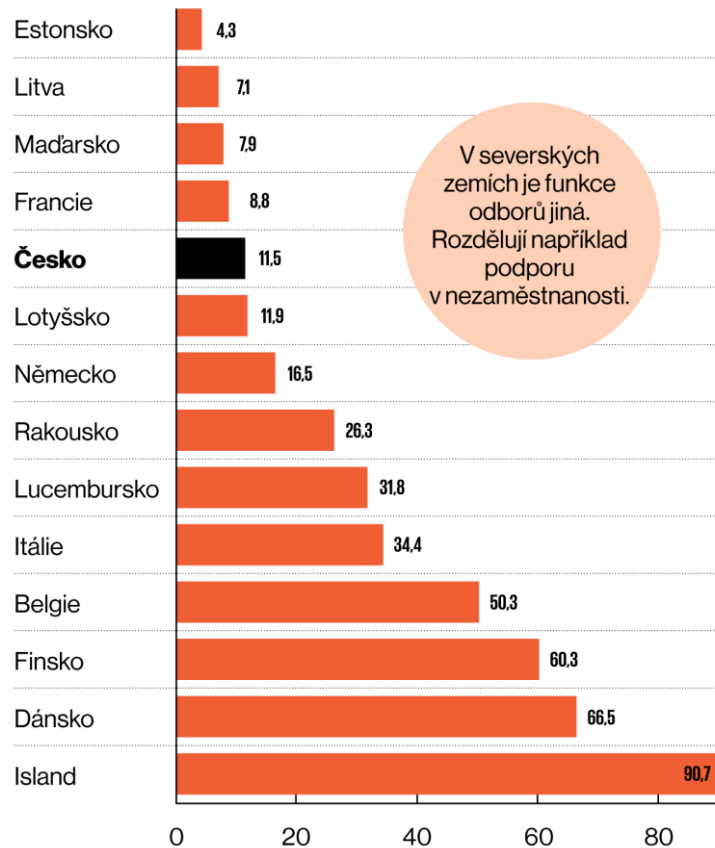
ZDROJ: ODHAD VÝZKUMNÉHO ÚSTAVU PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Podíl odborářů na celkovém počtu zaměstnanců v Česku (v %)

Vývoj členské základny odborových organizací v Evropě

Podíl odborářů na celkovém počtu zaměstnanců
ve vybraných zemích Evropy (2018, v %)

V severských zemích je funkce odborů jiná. Rozdělují například podporu v nezaměstnanosti.

Českomoravská konfederace odborových svazů

- Vznik v březnu 1990 z původní Ústřední rady odborů
- Cca 300 tis. členů
- Kromě této největší centrály existují i další (menší) svazy:
 1. Asociace samostatných odborů (cca 85 tis. členů)
 2. Konfederace umění a kultury
 3. Odborové sdružení Čech, Moravy a Slezska
 4. Federace strojířů
 5. Federace řidičů tramvají

Českomoravská konfederace odborových svazů – 31 svazů

Aliance drážního provozu

Českomoravský OS civilních zaměstnanců armády

Českomoravský OS pohostinství, hotelů a cestovního ruchu

Českomoravský OS pracovníků školství

Herecká asociace

Nezávislý OS pracovníků potravinářského průmyslu a příbuzných oborů Čech a Moravy

OS dopravy

OS ECHO

OS hasičů

OS Jednota tlumočnicků a překladatelů

OS KOVO

OS Media

OS pracovníků dřevozpracujících odvětví, lesního a vodního hospodářství v ČR

OS pracovníků hornictví, geologie a naftového průmyslu

OS pracovníků knihoven

OS pracovníků kulturních zařízení

OS pracovníků kultury a ochrany přírody

OS pracovníků peněžnictví a pojišťovnictví

OS pracovníků textilního, oděvního a kožedělného průmyslu Čech a Moravy

OS pracovníků vědy a výzkumu

OS státních orgánů a organizací

OS STAVBA ČR

OS UNIOS

OS zaměstnanců letectví

OS zaměstnanců poštovních, telekomunikačních a novinových služeb

OS zdravotnictví a sociální péče ČR

Severočeské sdružení odborových organizací důlního průmyslu

UNIE odborový svaz profesionálních zpěváků ČR

Unie orchestrálních hudebníků ČR

Unie zaměstnanců obchodu, logistiky a služeb

Vysokoškolský OS

Tripartita

- nejvyšší úroveň kolektivního vyjednávání
- Rada hospodářské a sociální pomoci - stát představovaný vládou, zaměstnavatelé představovaní Svazem průmyslu a dopravy ČR a Konfederací podnikatelských a zaměstnaneckých svazů a zaměstnanci reprezentovaní odbory (ne však všemi, ale pouze nejsilnější odborovou centrálou: Českomoravskou konfederací odborových svazů a Konfederací umění a kultury, která byla v roce 2000 nahrazena Asociací samostatných odborů

Tripartita

VLÁDA

Zasazujeme se o kvalitní a intenzivní sociální dialog a spravedlivou společnost.

Vláda navrhne prodloužení nouzového stavu do 20. prosince, minimální mzda se má zvýšit o 600 korun

Epidemiologickou situaci bude nově znázorňovat systém hodnocení PES

Vláda zapojí více vojáků do pomoci se zvládnutím pandemie covid-19, stát nakoupí další ochranné pomůcky

ODBORY

Usilujeme o důstojnou mzdu a dobré podmínky pro všechny zaměstnance.

Čeká nás zvyšování nezaměstnanosti i výdělků, tvrdí ČNB

Státní příspěvek získají také lidé propuštění ze Sokolovské uhelné

Zasedání Kolegia sociálních partnerů ve vodním hospodářství

ZAMĚSTNAVATELÉ

Záleží nám na dlouhodobé ekonomické prosperitě a konkurenceschopnosti.

Rada pro konkurenceschopnost o odolném průmyslu

Průmysl bojuje s Covidem a drží ekonomiku

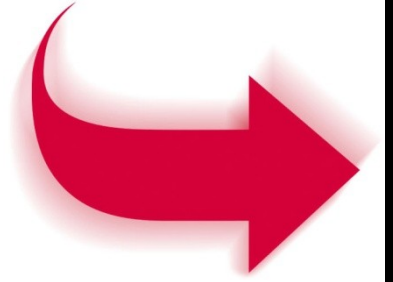
Protiepidemický systém (PES)

Tripartita

hlavní oblasti společného zájmu tripartity :

- problémy hospodářské politiky;
- problémy pracovněprávních vztahů, kolektivního vyjednávání a zaměstnanosti;
- problémy sociálních otázek;
- problémy mezd, platů;
- problémy veřejných služeb a veřejné správy;
- bezpečnosti práce;
- rozvoje lidských zdrojů;
- otázky týkající se Evropské unie.

Hlavní cíle odborů

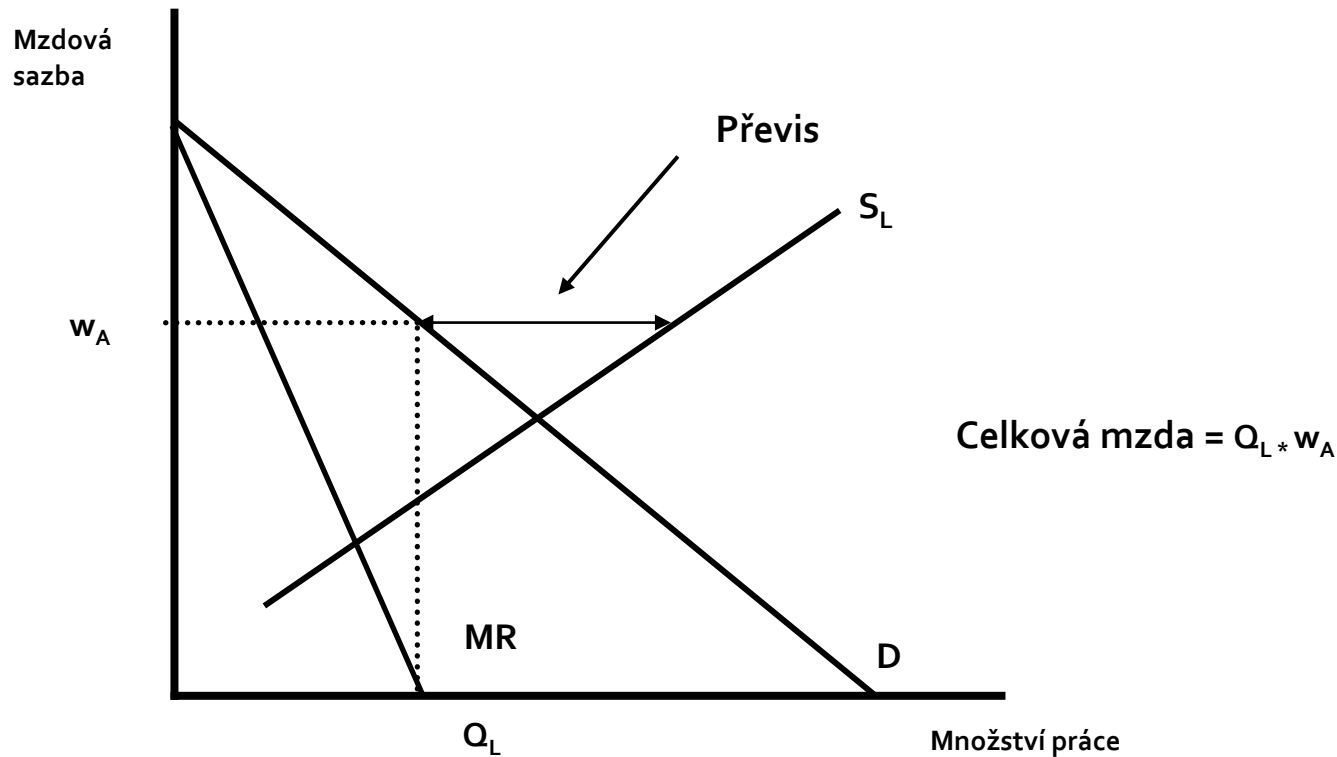

- Maximalizace celkové mzdy
- Maximalizace ekonomické renty
- Maximalizace zaměstnanosti

Maximalizace mzdy

- celková mzda=suma mezd= $Q_L \cdot w$

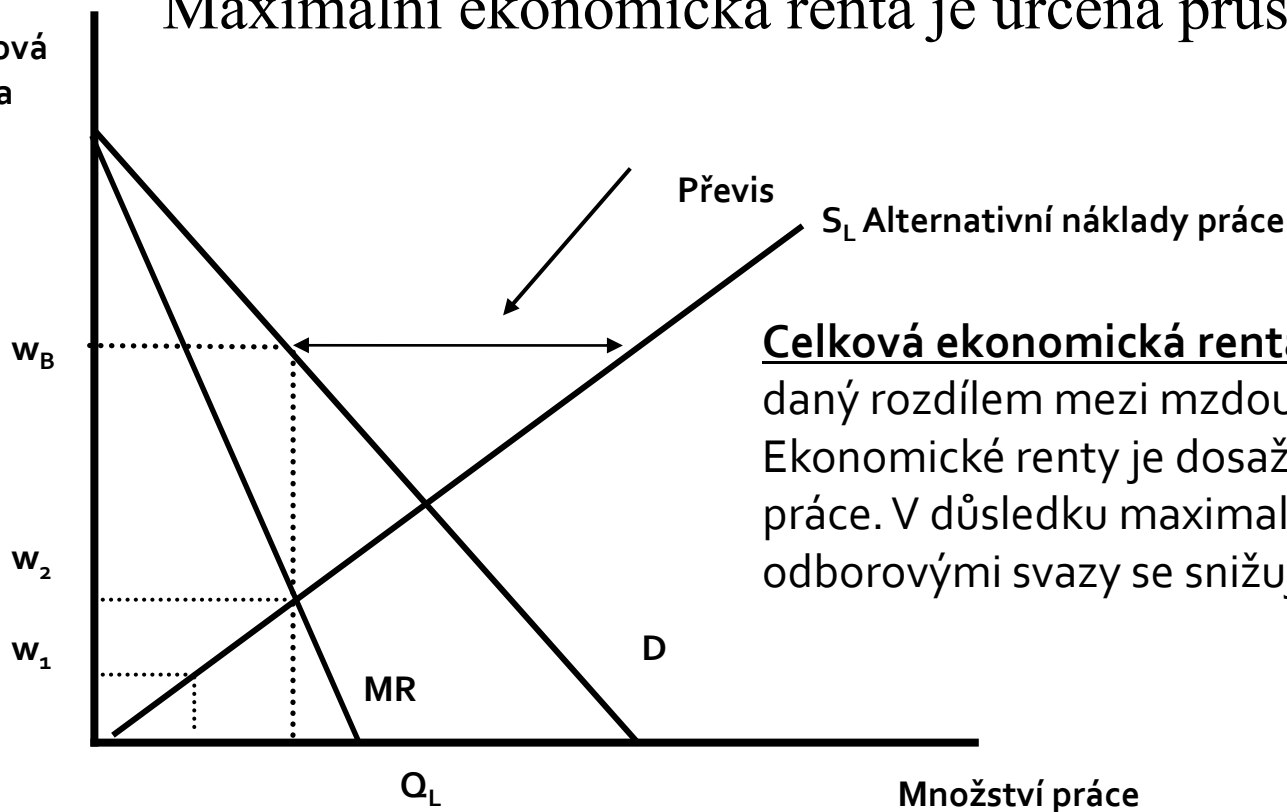
Maximalizace ekonomické renty

- transferový výdělek vs. ekonomická renta

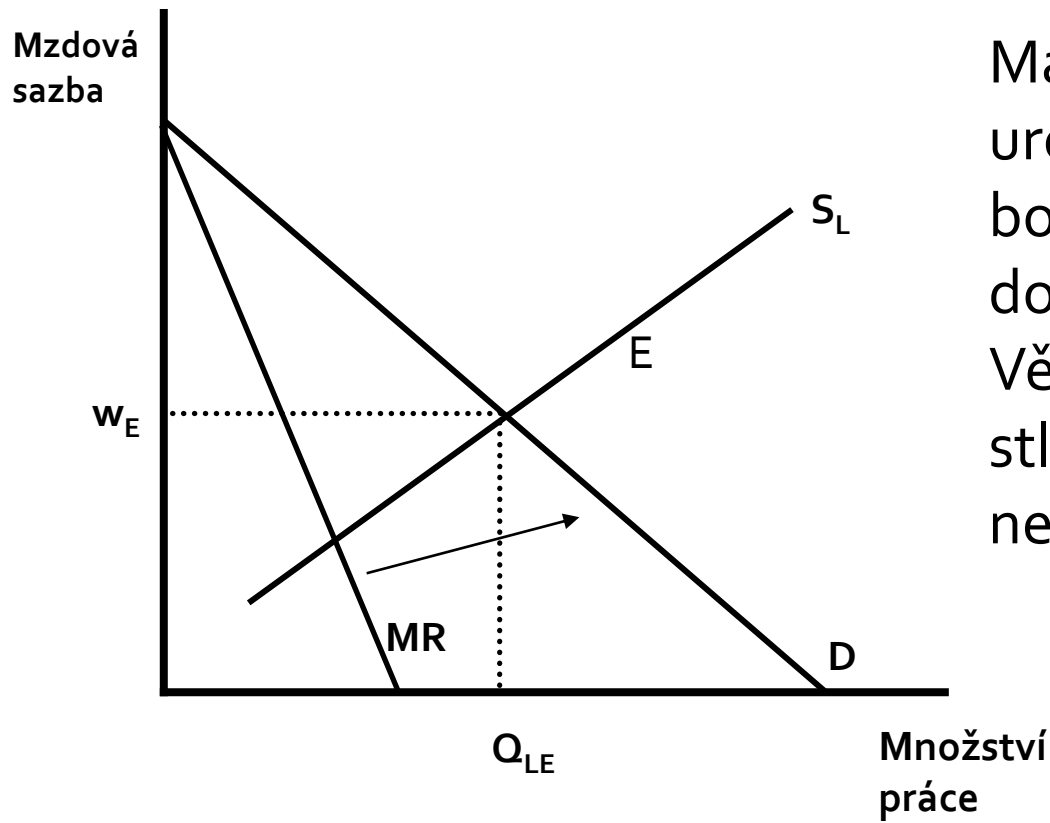
Maximální ekonomická renta je určena průsečíkem MR_L a S_L .

Mzdová sazba

Celková ekonomická renta = čistý zisk pracovníků, daný rozdílem mezi mzdou a alternativními náklady. Ekonomické renty je dosaženo za cenu přebytku práce. V důsledku maximalizace ekonomické renty odborovými svazy se snižuje zaměstnanost.

Maximalizace zaměstnanosti ($D_L = S_L$)

Maximální zaměstnanost Q_{LE} je určena průsečíkem S_L a $D_L =$ bod E (situace odpovídající dokonalé konkurenci).
Větší zaměstnanost než Q_{LE} by stlačila mzdy na úroveň nižší než w_E .

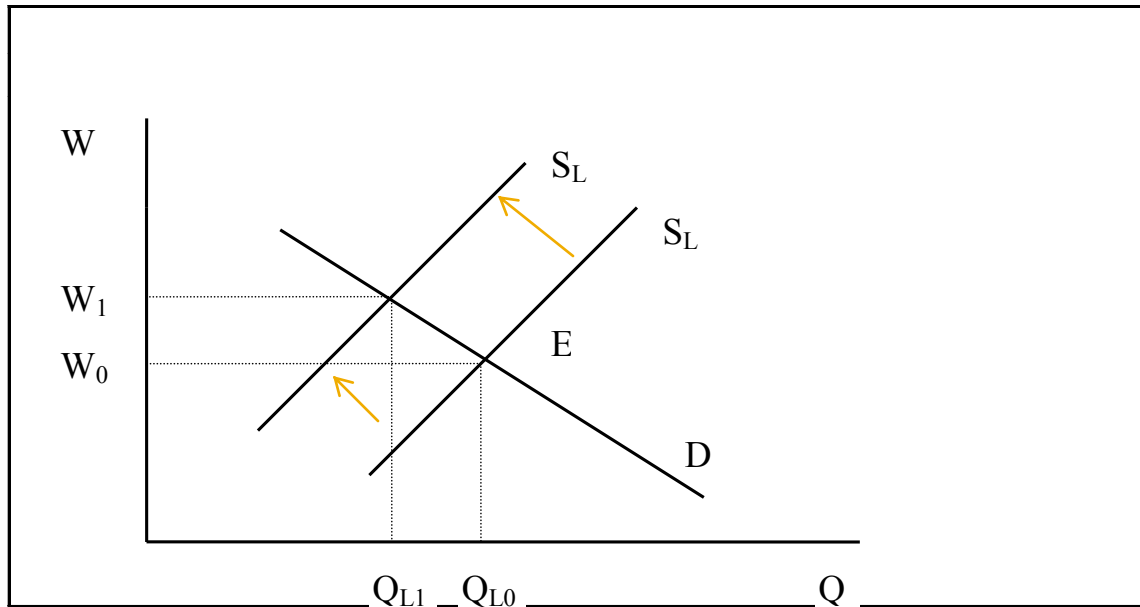
křivka mezního příjmu odborů splývá s křivkou poptávky po práci firmy (s křivkou příjmu z mezního produktu práce).

Další aktivity odborů

1. snižování nabídky práce (např. omezení imigrace, povinné odchody do důchodu, kratší pracovní týden, zákony omezující práci mladistvých, prodloužení vzdělávacího cyklu)
2. zvyšování poptávky po práci (např. zvýšení poptávky po zboží a službách – inzerování a prosazování domácí produkce, lobby v parlamentu apod; zvýšení produktivity práce, zvýšení počtu firem, tj. podpora podnikání či příliv přímých zahraničních investic (investiční pobídky))

Snižování nabídky práce

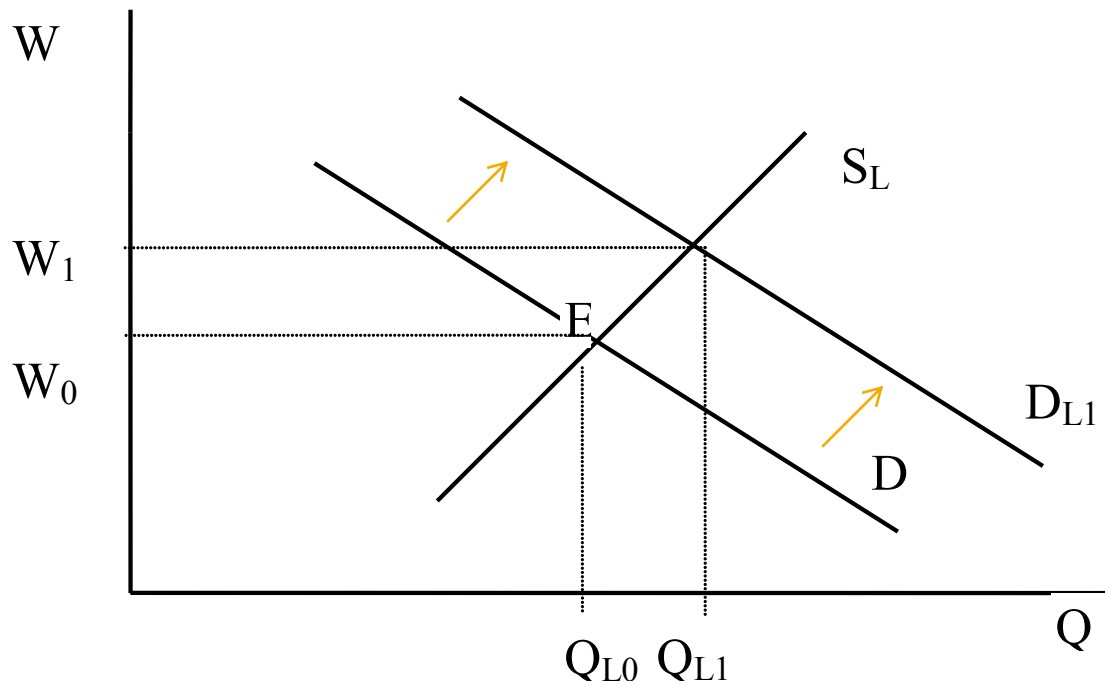

Exkluzivní odborářství – preferování zaměstnávání pouze odborově sdružených zaměstnanců. Jelikož se ale jedná o diskriminaci, tak se už moc nepoužívá. Spíše se využívá např. **profesních komor**, kdy členství je podmínkou pro možnost zaměstnání

Např. za účelem:

1. omezení imigrace - bariéry přistěhovalectví
2. povinného odchodu do důchodu
3. kratšího pracovního týdne
4. zákonů omezující práci mládeže
5. dlouhého vzdělávacího cyklu

Zvyšování poptávky po práci

Zvyšování poptávky po práci

- zvýšení poptávky po zboží a službách
 1. inzerování a prosazování domácí produkce
 2. činnost lobby v parlamentu (vládní nákupy jistého druhu zboží, výše cel, dovozní přírážky, stanovení kvót pro dovoz určitých druhů zahraničního zboží)
- zvýšení produktivity práce - vysoká produktivita práce je v zájmu odborů, omezená působnost odborů v této sféře, většinou se odehrává ve spolupráci se zaměstnavateli formou působení na členskou základnu.
- zvýšení počtu firem (zaměstnavatelů) - vyšší počet firem může stimulovat vyšší poptávku po práci, podpora vzniku nových firem s sebou většinou nese daňové úlevy, subvence pro zaměstnávání apod. Z těchto důvodů většinou odbory podporují programy pro podporu podnikání.

Bilaterální monopol

současná existence monopsonu a monopolu na straně nabídky práce (odbory)

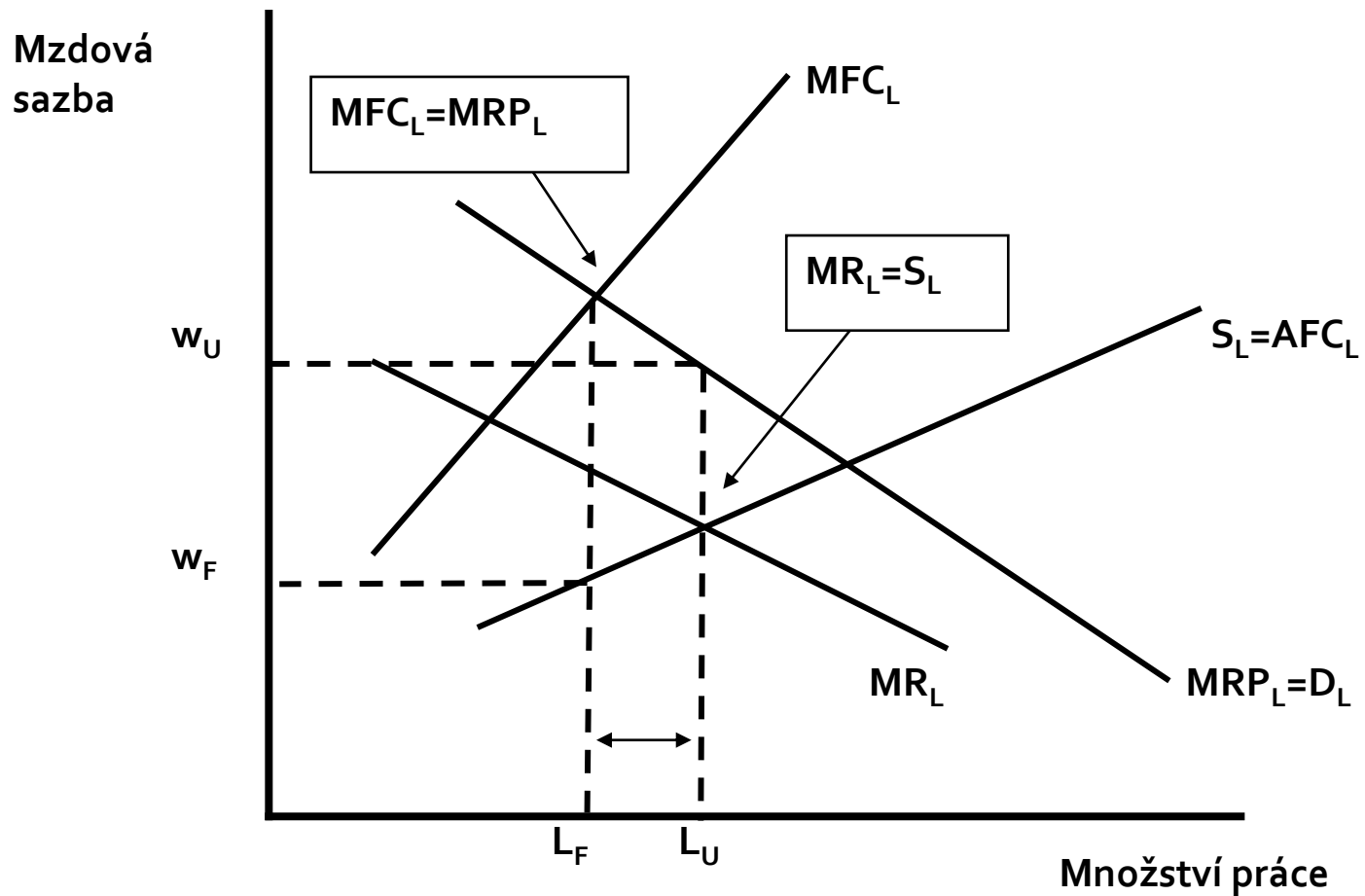
cíle na trhu práce:

- odbory – snaha dosáhnout co nejvyšší ekonomickou rentu ($MRL=SL$)
- monopson – snaha udržet co nejnižší mzdy (rovnost $MRPL=MFCL$)

Výsledek střetu bude pravděpodobný kompromis závislý na vzájemném poměru ekonomických sil.

Výsledek závisí na psychologii, taktice vyjednávání a dalších nepředvídatelných faktorech (teorie her).

Bilaterální monopol

Vyvažující síla odborů

- Speciální případ bilaterálního monopolu na trhu práce.
- Trojúhelník ACE ukazuje ztrátu společnosti spojenou se mzdou w_M v případě monopsonu. Jestliže odbory vyjednají mzdu nad w_M , ale pod w_N tento prostor se zmenší. V případě w_0 zmizí úplně. Odtud vyplývá tvrzení, že přítomnost odborů v případě monopsonu může zvýšit (zhodnotit) rozložení zdrojů.

Vyvažující síla odborů

